

*изв. № 111-участник
 604/23.04.2013г.*

БНР БЪЛГАРСКО НАЦИОНАЛНО РАДИО

*За всички конституционни
 съдии, в. д. № 6/13г.
 24.04.13г.*

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
СТАНОВИЩЕ

на

БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНО РАДИО,

гр. София, бул. Драган Цанков № 4,

представявано от

Валерий Тодоров – генерален директор

Уважаеми конституционни съдии,

С определение от 04.04.2013 г., Конституционният съд на Република България конституира като заинтересована страна Българското национално радио по конституционно дело № 6/2013 г., образувано с искане на 57 народни представители от 41-то Народно събрание, за обявяване за противоконституционни и несъответстващи с общопризнатите норми на международното право и с международните договори, по които Република България е страна на разпоредбите на чл. 26, т. 3 и чл. 59, ал. 2, т. 3 от Закона за радиото и телевизията (обн., ДВ, бр. 138/24.11.1998 г., последно изменение ДВ, бр. 38/18.05.2012 г.).

Българското национално радио подкрепя искането на народните представители.

Въведената забрана за граждани на Република България, които са били щатни и нещатни служители на Държавна сигурност, да бъдат членове на управителните съвети на СЕМ, БНР и БНТ, противоречи на основни принципи, прокламирани в Конституцията на Република България от 1991 г., като принципа на върховенството на Конституцията (чл. 5, ал. 1), принципа за

равенство на гражданите (чл. 6, ал. 2), както и ограничава свободния избор на професия в противоречие на с чл. 48, ал. 3 от Конституцията.

Процесните разпоредби от ЗТР не допускат лица с установена принадлежност към тайните служби на тоталитарната държава да бъдат избирани или назначавани в управителните съвети на СЕМ, БНР и БНТ. С решение № 11/ 2012 г. по КД №1/2012 г. е приета тезата, че негативната оценка по отношение на дейността на тайните служби на тоталитарната държава в общественото съзнание, не бива да влияе върху упражняването на конституционните права на гражданите в съвременното демократично общество. Конституционният принцип за правовата държава, застъпен в чл. 4, ал. 1 от Конституцията, недопуска тази негативна обществена оценка за предишния обществен строй да бъде основание за ограничаване на конституционните права на български граждани при действието на демократичния основен закон на страната от 1991 г.

В решение № 10 от 1997 г. по к.д. № 14 от 1997 г., на Конституционния съд, е прието, че принадлежността към бившата Държавна сигурност по принцип не засяга доброто име на гражданите. Аргументите на съда са, че „тяхната дейност е била правно регламентирана дейност и като цяло нейната аморалност може да бъде имплицирана само, ако действащото по това време право е било обявено за противоконституционно. Безспорно е, че една голяма част от сътрудниците на бившата Държавна сигурност са осъществявали дейност, която и днес съответства на моралните норми - предотвратяване и разкриване на терористични действия, на действия, насочени срещу териториалната цялост и националната сигурност на България, и т.н. Това се потвърждава и от факта, че самият закон закриля тези сътрудници на бившата Държавна сигурност, които продължават да сътрудничат на съвременните служби за сигурност - чл. 12 ЗДДБДС (отм.). Тяхното поведение очевидно не се счита за аморално.“

След като съда е приел, че принадлежността към бившата държавна сигурност не засяга доброто име на гражданите, то е недопустимо да се използва заедно с критериите за оценка на техните професионални умения и качества за ограничаване правото им на избор на професия или заемана длъжност, както е в разпоредбите на чл. 26, т. 3 и чл. 59, ал. 2, т. 3 от ЗРТ.

Независимо от това, общественото съзнание е склонно да придава негативна окраска на определени дейности, какъвто е и случаят с дейността на бившата Държавна сигурност. С оглед на функциите, които е изпълнявала, преобладаващото обществено мнение е за укоримост на такова сътрудничество. Общественото съзнание пренася отрицателното си отношение към органите на бившата Държавна сигурност върху нейните сътрудници, без оглед на конкретната им дейност. „Конституционно недопустимо е обаче законодателно

да се създава колективна презумпция за укоримост на определени категории правнорегламентирани дейности без установяване на конкретната дейност на определено лице. Създават се условия за накърняване на достойнството и правата на гражданите, които са конституционно защитени ценности“ (Решение № 10 от 1997 г. по к.д. № 14 от 1997 г.).

Българското национално радио застъпва тезата, че оспорените текстове представляват непропорционално ограничаване на човешки права по смисъла на Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (обн., ДВ, бр. 66 от 1992 г., в сила за Република България от 07.09.1992 г.) и практиката на Европейския съд за правата на човека в Страсбург. В своята практика Съдът в Страсбург е приел, че въвеждането на лустрационни норми ограничава човешки права, гарантирани с Европейската конвенция. Съдът в редица от свои решения е приел, че с оглед защита на демократичното устройство в посткомунистическите общества, е допустимо и нормативно оправдано приемането на лустрационни закони, но изрично прави уговорката, че подобни ограничения на права и свободи биха били целесъобразни само, ако са пропорционални на преследваните цели в периода на преход от тоталитарна към демократична система, доколкото съществуват сериозни рискове за този преход. Удължаването на тези мерки в дълги продължителни периоди във времето, обаче, ги прави непропорционални на преследваните цели. Съдът отстоява разбирането, че лустрационните мерки могат да имат само временен характер, докато съществува заплахата за демократичния ред. При липса на такава заплахата лустрацията би била непропорционална по смисъла на конвенцията. Както отбелязва Съдът в Страсбург, това с още по-голяма сила е валидно за държава - членка на Европейския съюз, „защото демократичното ѝ устройство е извън съмнение“ (вж. Sidabras and D iautas vs Lithuania - Applications nos 55480/00 and 59330/00; Rainys and Gasparavi ius vs Lithuania - Applications nos 70665/01 and 74345/01; danoka v Latvia - Application no 58278/00).

Оспорените законови текстове са изцяло в несъответствие с чл. 14 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи, доколкото той изисква упражняването на правата и свободите, предвидени в конвенцията, да бъде осигурено без всякаква дискриминация, основана на какъвто и да е признак.

Трайната практиката на Конституционния съд на Република България също е в тази насока, а именно: че принадлежността в миналото към структурите на тайните служби не може да бъде използвано за ограничаване на конституционни права, и в частност за забрана за заемане на определена длъжност (Решение № 14 от 1992 г.; Решение № 1 от 2005 г.; Решение № 11 от 2009 г. и Решение № 11 от 2011 г.). В настоящия случай Конституционният съд няма правни основания да се отклони от трайната си практика.

В заключение, нашето мнение е, че искането на народните представители от 41 – то Народно събрание е основателно.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Считаме, че с оглед на гореизложеното следва да обявите разпоредбите на чл.26, т. 3 и чл. 59, ал. 2, т. 3 от ЗТР за противоконституционни и несъответстващи на нормите на международното право и на международните договори, по които България е страна.

С уважение:

Валерий Годоров
ГЕНЕРАЛЕН ДИРЕКТОР

